

Ulvila, Isokartano

Tarkastuskertomus 8. 10. 1971

Ulvilan Isokartanon mailla 10.8.-18.8.1971 fosfaattianalyysiä varten suorittamani näytesarjan ottamisen yhteydessä jäi Keskitien, Päkki-ojan ja Kirkkojuovan eteläpuolisen pellon lähempi tutkiminen tekemättä, koska paikalla tuolloin oli tiheä kaadetun viljan sänki. Lokakuun alussa mv. Pekka Paala kynti mainitun pellon, jolloin kynnöksen pintaan nousi joukko saviastian palasia ~~samo~~in kuin suuria kiviä.

Em. päivänä suoritin paikalla alueen kartoituksen apunani viime elokuussa mukana ollut Kauko Lehto, sekä piirsin samalla kynnöksen pinnalla näkyvät nokialueet ja tiiliporoläiskät. Kävi ilmi, että

1. kolmessa kartan osoittamassa kohdassa kynnöksen syvyydellä, osaksi pinnalla näkyen, osaksi multaan peittyen oli suuria, miehennostamattomia kiviä , jotka eivät olleet luontaisia;
2. näiden kohdalla maaperä oli pinnasta vahvasti noki- ja hiilipiitoinen sekä runsaan tiiliporon sekoittama;
3. likipitäen +5 m:n korkeuskäyrän kohdalla oli n. 85 m:n pituinen ja n. 10 m:n levyinen epäsäännöllinen nokimaa-alue;
4. kartan ruudun E-G/21-22 kohdalla pinnalle oli noussut 5-8 tuuman paksuisia, pahoin lahonneita, osin palaneita hirren kappaleita, sekä
5. kauttaaltaan koko alueelta saattoi poimia saviastian sekä piikkiven palasia, mukana yksi kolmijalkaisen saviastian jalka. Mikään löydöistä ei kuitenkaan ollut selvästi keskiaikainen. Löydöt, sekä elokuussa että nyt lokakuussa tehdyt, on luetteloitu Satakunnan Museon n:olla 17 709:1-55.

Pintapuolisen tarkastuksen perusteella näyttää ilmeiseltä, että Ulvilan Isokartanon mailla, Isokartanon rakennusryhmän, ns. Keskitien ja Kirkkojuovan välisellä alueella, joka Isokartanon päärakennuksesta ulottuu n. 500 m etelään, on ollut vahva asutus, jonka luonteen ja ajoituksen vain muinaistieteellinen kaivaus voi tarkemmin selvittää. Mainittu alue olisi kuitenkin jo nyt syytä rauhoittaa.

Porissa lokakuun 11. päivänä 1971

Isto Kauhanen
Isto Kauhanen

hum.kand.

Ulvila, Isokartano

Selostus fosfaattinäytesarjan otosta 10.8. - 18.8.1971.

Apuna ulvilalainen Kauko Lehto allekirjoittanut suoritti em. aikana Ulvilan Isokartanon mailla oheisen kartan mukaisista kohdista näytteenoton, jonka tarkoituksena on fosfaattianalyysin perusteella lokalisoida Ulvilan keskiaikainen kaupunki.

Isokartanon isännän, mv. Pekka Paalan kertoman perusteella vedettiin peruslinja tilan päärakennuksen etelänpuoleiselle pellolle siten, että se likimain noudatti 5 m:n korkeuskäyrää. Pellolta oli aiemmin ajettu pois suuri joukko kiviä, jotka oli oletettu rakennusten peruskiviksi. Pellolla oli havaittavissa laajoja noki- ja tiiliporoalueita. Edelleen pellolta oli talletettu joukko saviastianpalasia, piitä, jopa sittemmin kadoksiin joutunut kultarahakin.

Maakairalla suoritettujen kolmen turhan yrityksen jälkeen näytteet otettiin lapiolla siten, että joka 10 m:n päähän kaivettiin kuoppa, joka ulottui multa- ja sen alisen humus-(jankko-)kerroksen alle hietaan. Näytteet talletettiin muovipusseihin, ja niitä otettiin kaikkiaan 181 kpl. Näytesarja kattaa kokonaan Isokartanon rakennusryhmän, Kirkkojuovan ja Päckiojan välisen pellon, tästä etelään suurimman osan peltoa, sekä poikkilinjoina kartan osoittamat alueet ns. Kellarimäki mukaanluettuna.

Voitiin todeta, että Päckiojan ja Kirkkojuovan rajoittamalla peltoalueella oli useita selviä rakennuksen pohjia, joista kolmesta otettiin myös hiilinäytteet mahdollista C¹⁴-analyysiä varten. Kaikki näytekupista löytyneet esineet tai -katkelmat talletettiin ja ne on kaikki luetteloitu Satakunnan Museon numerolla 17 709:1-46. Lisäksi tutkittu alue valokuvattiin.

On ilmeistä, että Ulvilan kirkon, Kirkkojuopa-nimisen Kokemäenjoen sivuhaaran ja Päckiojan rajoittamalla alueella on ollut hyvin vahva asutus, todennäköisesti Ulvilan keskiaikainen kaupunki, joka on etelässä rajoittunut nykyiseen Päckiojaan, mahdollisesti etelämmäk-

sikin. On huomattava, että mainitun alueen ulkopuolella tehdyistä näytekuopista ei voitu muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta havaita asutukselle tyypillisiä merkkejä. Topografisesti ko. alue muistuttaa Turun Koroista ollen kartalla suorastaan sen peilikuva.

Kirkon, Trumetarin ja Isokartanon rakennetuilta tonteilta ei otettu näytteitä, koska alue tiedettiin aikaisemmin vahvasti asutuksi. Jos Ulvilan keskiaikaisen kaupungin selvittämiseksi tehdään kaivauksia, ne minun mielestäni olisi syytä keskittää mainitulle Isokartanon rakennusryhmän, Päckiojan ja Kirkkojuovan väliselle pelto-osuudelle, edellyttäen tietenkin, ettei fosfaattianalyysi anna aihetta muittenkin alueiden kaivamiseen, esim. Kellarimäellä. Täällä on isojen kivien kehystämä laajahko kuoppa, joka kasvaa nokkos- ja ym. kulttuurikasveja. Paikan nimi saattaa tosin periytyä siellä olleesta kellarista, joka on luhistunut.

Mv. Pekka Paalan kaivamasta, Isokartanon saunan joenpuoleisella töyräällä sijaitsevasta kuopasta n. 1,5 m:n syvyydeltä voitiin havaita selvä hirsi"lattia", jonka päällä oli 15 cm:n vahvuudelta savea, tämän päällä 5-10 cm:n nokikerros ja tästä humuksen alapintaan nokipitoinen kulttuurimaa. Hirsistä otettiin näyte mahdollista C¹⁴-analyysiä varten. Mv. Paala arveli paikalla muinoin perimätiedon mukaan sijainneen sataman.

Sää oli koko näytteiden oton ajan kaunis.

Porissa elokuun 19. päivänä 1971

Isto Kauhanen
Isto Kauhanen
hum.kand.